

PAPER DETAILS

TITLE: Öğretim Materyalinin Üniversite Öğrencilerinin Motivasyon Düzeyleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi

AUTHORS: Sinan AKIN,Piyami ÇAKTO

PAGES: 188-194

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2892757>

Öğretim Materyalinin Üniversite Öğrencilerinin Motivasyon Düzeyleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effect of Teaching Material on Students' Motivation Levels

Piyami ÇAKTO, Sinan AKIN

ÖZ

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin derslerde kullandıkları ders materyallerinin motivasyon düzeyleri üzerine etkilerini araştırmaktır. Araştırma deseni olarak nicel yaklaşımın tarama modellerinden ilişkisel tarama kapsamındaki karşılaştırma türü ilişki modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini üniversite eğitimine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise uygulama ve teorik yapıda eğitim yöntemlerinin uygulandığı bölümlerde öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grupları uygun örneklem yöntemi ile belirlenmiş olup çalışmaya 288 erkek, 219 kadın olmak üzere toplamda 507 kişi katılmıştır. Ölçme aracı olarak Keller'ın geliştirdiği, Dinçer ve Doğanay'ın uyarladığı Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği (ÖMMÖ) kullanılmıştır. Elde edilen verilere Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar normal dağılım göstermemesine rağmen çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelendiğinde -3 ile +3 arasında olmasından dolayı verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında elde edilen verilere bağımsız örneklem testi (T-testi) ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Veri analizi sonuçlarına göre verilerin homojenlik varsayımı sağlama durumuna bağlı olarak Welch değerleri dikkate alınmış ve ikinci seviye testi olarak Post Hoc testlerinden Games-Howell testi uygulanmıştır. Bulgular $p < 0.05$ anlamlılık değerine göre değerlendirilmiştir. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak hem ÖMMÖ toplam puanları hem de alt boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, fakülte değişkenine bağlı olarak gruplar arasında hem ÖMMÖ toplam puanları hem de alt boyutlarda anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkenine bağlı olarak güven alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmazken, diğer alt boyutlar arasında ve ÖMMÖ toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Eğitim öğretim süreçlerinde kullanılan materyaller çeşitli değişkenlere göre motivasyonu etkilemektedir. Motivasyonu etkileyen unsurların belirlenerek tasarlanan öğretim modellerine entegre edilmesi daha sağlıklı bir öğretimin yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Öğretim, ÖMMÖ, Materyal, Motivasyon

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the effects of the course materials used by university students in their lessons on their motivation levels. As a research design, the comparison type relationship model within the scope of relational screening, one of the screening models

Çakto P., & Akin S., (2023). Öğretim materyalinin üniversite öğrencilerinin motivasyon düzeyleri üzerine etkisinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 13(2), 188-194. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1234691>

Piyami ÇAKTO (✉)

ORCID ID: 0000-0002-8675-3753

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Doktora), Kütahya, Türkiye
Kütahya Dumlupınar University, Graduate School of Education (PhD), Kütahya, Türkiye
piyamii1011@gmail.com

Sinan AKIN

ORCID ID: 0000-0002-5921-3559

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kütahya, Türkiye
Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Sport Sciences, Kütahya, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 15.01.2023

Kabul Tarihi/Accepted : 03.06.2023

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

of the quantitative approach, was used. The universe of the study consists of students who continue their university education. The sample group consists of students who continue their education in departments where educational methods in practice and theoretical structure are applied. Sampling groups were determined by convenient sampling method and a total of 507 people, 288 men and 219 women, participated in the study. Instructional Material Motivation Scale (IMMS), developed by Keller and adapted by Dinçer and Doğanay, was used as a measurement tool. Kolmogorov-Smirnov normality test was applied to the obtained data, and although the results obtained did not show a normal distribution, when the skewness and kurtosis values were examined, it was accepted that the data had a normal distribution because they were between -3 and +3. In the light of these results, independent sample test (T-test) and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA) were applied to the data obtained. According to the data analysis results, Welch values were taken into account depending on the homogeneity assumption of the data and the Games-Howell test, one of the Post Hoc tests, was applied as the second level test. The findings were evaluated according to the $p < 0.05$ significance value. Depending on the gender variable, no significant difference was detected in both the total scores of IMMS and sub-dimensions, while there was a significant difference between the groups in both the total scores of IMMS and sub-dimensions depending on the faculty variable. While no significant difference was found in the confidence sub-dimension depending on the age variable, a statistically significant difference was found among the other sub-dimensions and in the total scores of IMMS. The materials used in education and training processes affect motivation according to various variables. Determining the factors affecting motivation and integrating them into the designed teaching models will contribute to a healthier teaching.

Keywords: Teaching, IMMS, Material, Motivation

GİRİŞ

Eğitim öğretim süreci içerisinde akademik başarıyı etkileyen birden fazla unsur bulunmaktadır. Bu unsurlara odaklanıldığında ve eğitim öğretim süreci içerisinde gerekli ihtiyaçlar karşılandığında akademik başarının yükselmesi kolaylaşabilmektedir. Eğitim öğretim sürecini etkileyen unsurların arasında yer alan motivasyon ve öğretim materyalleri; öğrencinin öğrenme ortamını en iyi şekilde değerlendirebilmesine olanak sağlamaktadır (Kolodner, 2002; Ünsal, 2012). Eğitim öğretim sürecinde seçilen materyallerin kalitesi, öğrenciler tarafından kullanımı, seçilen materyalin sınıf düzeyine uygun olması, öğrenciler tarafından kullanım biçimi öğretimi etkileyen unsurlardır. Öğretim sürecinde kullanılacak olan materyallerin seçilmesinde ve geliştirilmesinde; materyallerin konu ve öğrencilerin motivasyonu artırması, tarafsız bakış açısı sunması, öğrencilerde mekân algısı oluşturmaya, öğretim ortamına gerçeklik katıp öğretimi kolaylaştırması rehber olarak alınmalıdır (Demiralp, 2007). Türk Dil Kurumu'na (2022) göre motivasyon, güdüleme ve isteklendirme anlamına gelmektedir. Motivasyon, hedef yönelimli tutumun başlama yönünü, kararlılığını beyan etmede kullanılan kavram olarak ifade edilmektedir (Brophy, 1998). Watters ve Ginns (2000) tarafından motivasyon, eylemin ortaya çıkması için harcanan gayeyi gösteren psikolojik olgu olarak tanımlanmıştır. Bir başka deyişle motivasyon, bireyin karşısındaki kişilere olan tutumu ve bireyin yaptığı iş hakkında neler hissettiği ile yakından ilişkili olan duygu durumudur (Keenan, 1996). Eğitim öğretim süreçlerinin daha verimli hâle gelebilmesi için farklı öğretim modellerinin uygulama süreçlerinde motivasyon ön planda tutulmaktadır. Ersoy ve Başer (2010) süreç içerisinde motivasyon etkili ve kalıcı bir öğretimin yapılabilmesi için oldukça önemli olduğunu belirtmektedir. Eğitim öğretim sürecinde önemli olan bir diğer unsur öğretim materyalleri, öğretimi daha zevkli, verimli ve kalıcı hâle getirebilmek için kullanılan araç-gereçlerin bütünüdür (Çepni, Ayvaci ve Bacanak, 2004; Demirel, 2004). Eğitim sürecinde materyal kullanımı öğretimi sürecini destekleyerek kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesini

sağlamaktadır (Bozkurt, 2008). Konuların kavranması, öğrenme arzusu, öğrencinin ilgi ve dikkatinin yüksek tutulması için çeşitli öğretim materyali kullanılmaktadır (Kahraman, 2013). Teknolojinin önemini her alanda hissettirdiği çağımızda, öğrenme ortamını daha elverişli hâle getirebilmek için geliştirilen araç-gereçleri öğretim süreçlerine entegre ederek onlardan yararlanmak gerekmektedir (Bozkurt, 2008; Çepni, vd., 2004). Öğretim materyalleri, öğretim sürecinde öğrencilere beceri, bilgi, değer ve tutumların kazandırılması gayesi ile kullanılan bütün araç, gereç ve kaynakları kapsamaktadır. Öğretim sürecinde kullanılan materyaller düşünüldüğünde akla ilk kitaplar gelmesine rağmen, bu kanı oldukça hatalıdır. Öğretmenlerin ders esnasında kullanabilecekleri materyalleri, günümüz imkânlarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak daha geniş bir yelpazede seçmeleri gerekmektedir (Paykoç, 1991). Eğitim öğretim sürecinde materyal kullanımı, etkin bir öğretim ortamı ile bireyin amaçlarına ulaşmasında ve yürütülen derslerin başarılı olmasında kilit bir rol oynar. Özellikle öğretim programlarının başarısı ve öğrencilerin motivasyonu için eğitim süresi boyunca materyal kullanımı oldukça etkilidir (Karamustafaoğlu, 2004). Bu süreçte öğrenmenin ortağı olarak etkili öğrenme ve motivasyonu artırmada öğretim materyalleri büyük rol oynamaktadır. Öğrencilere sınıfta aktif katılım ve başarı sağlamaktadır. Bireylerin sınıf ortamında doğrudan aktif rol üstlenmeleri öğretmenin başarması gereken bir tutumdur. Dolayısıyla öğretmenlerin sınıf ortamındaki öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını iyi bilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin başarısızlığı ve olumsuz davranışları, öğrenci için oluşturulan öğrenme ortamı ile doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin öğretim sürecindeki ihtiyaçları bilinirse, daha olumlu bir öğrenme ortamı oluşturulabilir (Çelik, 2003). Öğrenme ortamındaki önemli unsurlardan biri olan öğretmenin, öğretimi yönlendirirken öğrencilerin motivasyon düzeylerini canlı tutması gerekmektedir. Bunun için çoğu öğretmen ders ortamında öğretim materyallerinden yararlanır. Öğretim materyallerinin öğrenmede motivasyonu, kalıcılığı ve devamlılığı artırdığı bilinmektedir. Farklı sunum stillerine uygun sınıf ortamlarının yapılandırılması durumunda, öğrencilerin öğren-

meye olan isteği ve öğrenme sürecine olan katılımının artması beklenmektedir. Çünkü, motivasyon hem daha önce öğrenilmiş hem de yeni öğrenilecek bilgilerin, stratejilerin ve tutumların performansını etkileyebilmektedir (Yılmaz ve Cavaş, 2007). İhtiyaç duyulan motivasyon ve öğretim materyali eksiklikleri tamamlandıktan sonra bireylerin istedikleri akademik başarıya ulaşmaları kolaylaşmaktadır. Öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde motivasyonun önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Öğretim elemanlarının derslerde kullanmış olduğu öğretim yöntemleri ve bu yöntemler kapsamında materyal kullanılması ya da kullanılmaması bireyin motivasyonunu etkileyici bir nitelik taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı derslerde kullanılan materyallerin öğrencilerin öğrenme motivasyonlarına olan etkisini araştırmaktır. Ayrıca cinsiyet, yaş ve fakülte gibi değişkenlerin materyal kullanımına bağlı motivasyonel durumun değişkenlik gösterip göstermediğini ortaya koymak hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada öğretim materyalinin üniversite öğrencilerinin motivasyon düzeyleri üzerine etkisi çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla nicel yaklaşımın tarama modellerinden ilişkisel tarama kapsamındaki karşılaştırma türü ilişki modeli kullanılmıştır. Karşılaştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalar iki veya daha fazla grubun bir değişken üzerindeki farklılıklarını ortaya koymaktadır (McMillan ve Schumacher, 2005).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini üniversitede öğrenimlerine devam eden bireyler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu uygulama ve teori yapıda eğitim yöntemlerinin uygulandığı bölümlerde öğrenimlerine devam eden öğrenciler arasından uygun örneklem yöntemi ile belirlenmiş katılımcılardan oluşturmaktadır. Çalışmaya 219'u kadın, 288'i erkek olmak üzere toplamda 507 kişi katılmıştır. Katılımcıların 153'ü spor bilimleri fakültesi, 122'si eğitim fakültesi, 123'ü güzel sanatlar fakültesi, 109'u meslek yüksekokulu öğrencisidir.

Ölçme Aracı

1993 yılında Keller tarafından geliştirilen Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği (ÖMMÖ), daha sonra yenilerek taslak formu yayımlanmıştır. Taslak olan formundan sonra herhangi bir değişiklik yapılmadan Keller (2010) tarafından ölçeğin orijinal versiyonu yayımlanmıştır. ÖMMÖ, 36 maddelik beşli likert tipi (doğru değil, biraz doğru, doğru, orta derece doğru, çok doğru) seçeneklerinden oluşan ölçme aracı, ARCS Modeli ölçüt alınarak geliştirilmiştir. Ölçme aracı ARCS Model'inin uygunluk, güven, memnuniyet ve dikkat bileşenleri ile aynı adı taşıyan dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracının 34, 31, 29, 26, 22, 19, 15, 12, 7. ve 3. maddeleri olumsuz ifade taşımakla beraber ters puanlamayı gerektirmektedir. Orta noktası 108.00 olan ölçme aracından alınabilecek en düşük skor 36.00 olurken, en yüksek puan ise 180.00 puandır. Ölçeğin orijinali Keller (2006) tarafından üniversite öğrencilerine uygulanmış olup, Cronbach Alpha katsayısı .96 olarak belirlenen ölçme aracının alt boyutları için yapılan analizler sonucunda alt boyutların Cronbach

Alpha katsayıları dikkat .89, uygunluk .81, güven .90 ve memnuniyet için .92 olarak belirlenmiştir. Ölçme aracının orijinal versiyonu birçok çalışmada kullanılmış ve güvenilirlik katsayılarının kullanılabilir düzeylerde olduğu ifade edilmiştir (Acar, 2009; Cobb, 2013; Gabrielle, 2003; Huang, vd., 2004; Huett, 2006; Kutu ve Sözbilir, 2011). Türkçeye uyarlaması Dinçer ve Doğanay (2016) tarafından yapılmış olup Cronbach Alpha katsayısı .93 olarak belirlenen uyarlama çalışmasında, 12, 26. ve 31. maddeler olumlu ifadelerinin anlamlı bulunmaması nedeniyle ölçme aracından çıkartılmış, ölçek 33 maddeden oluşan ve dört alt boyutlu bir ölçme aracı olarak alana sunulmuştur. Bu boyutlara ait Cronbach Alpha katsayıları dikkat .83, uygunluk .74, güven .79 ve memnuniyet için .82 olarak belirlenmiştir. Araştırmamızın Cronbach Alpha katsayısı .93 olarak saptanmış olup, alt boyutlar için yapılan analizler sonucunda Cronbach Alpha katsayıları dikkat .92, uygunluk .85, güven .86 ve memnuniyet için .84 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanın artış göstermesi öğretim materyaline yönelik motivasyonun artış gösterdiği şeklinde yorumlanmaktadır.

Veri Analizi

Elde edilen veriler Excel programına aktarıldıktan sonra örneklem grubunu temsil etmeyen ve eksik bilgi veren katılımcılar çalışmadan çıkarılmıştır. Ölçekte belirtilmiş olan ters yönlü maddelerin puanlaması tekrar düzenlenmiştir. Düzenlenmiş olan veriler SPSS 24.0 paket programına aktararak Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmış olup elde edilen sonuçlar normal dağılım göstermemesine rağmen çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelendiğinde -3 ila +3 arasında olmasından dolayı verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir (Jondeau ve Rockinger, 2003). Bu sonuçlar ışığında elde edilen verilere bağımsız örneklem testi (T-testi) ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Veri analizi sonuçlarına göre verilerin homojenlik varsayımı sağlama durumuna bağlı olarak Welch değerleri dikkate alınmış ve ikinci seviye testi olarak Post Hoc testlerinden Games-Howell testi uygulanmıştır. Bulgular $p < 0.05$ anlamlılık değerine göre değerlendirilmiştir (Tukey, 1949).

BULGULAR

Araştırmamızın amacı kapsamında farklı değişkenlere göre araştırmamıza katılan öğrencilerin derslerde kullanılan materyallerin motivasyonlarına etkileri cinsiyet, yaş, sınıf ve fakülte değişkenlerine göre değerlendirilmiş veri analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği, dikkat alt boyutu cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($t(507) = -.881$; $p > 0.05$). Uygunluk alt boyutu cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($t(507) = -1.183$; $p > 0.05$). Güven alt boyutu cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($t(507) = -.561$; $p > 0.05$). Memnuniyet alt boyutu cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($t(507) = -.166$; $p > 0.05$). ÖMMÖ toplam puanları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($t(507) = -.831$; $p > 0.05$).

Tablo 2'ye göre yaş değişkenine bağlı olarak güven alt boyutu değerleri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F(2, 304) = 1.129; p > 0.05$). Buna karşın dikkat alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F(2, 311) = 9.446; p < 0.05$). İkinci seviye testine göre 25-28 yaş grubu ile hem 18-20 yaş grubu hem de 21-24 yaş grubu arasında fark olduğu göze çarpmaktadır. Aynı şekilde uygunluk alt boyutu değerlerinde de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F(2, 309) = 11.80; p < 0.05$). Hangi gruplar arasında farklılık olduğu değerlendirildiğinde dikkat alt boyutunda olduğu gibi 25-28 yaş grubu ile diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer bir alt boyut olan memnuniyet faktörü incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu göze çarpmaktadır ($F(2, 301) = 3.074; p < 0.05$). Farklılığın kaynağı incelendiğinde sadece 25-28 yaş grubu ile 18-20 yaş arasında fark olduğu görülmektedir. Son olarak ÖMMÖ toplam puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F(2,$

310) = 7.149; $p < 0.05$). İkinci seviye testine göre 25-28 yaş grubu ile 18-20 yaş grubu arasından farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde fakülte değişkenine göre dikkat alt boyutunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F(3, 258) = 24.64; p < 0.05$). İkinci seviye testine göre spor bilimleri fakültesi ile eğitim ve güzel sanatlar fakültesi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Aynı şekilde meslek yüksekokulu ile eğitim ve güzel sanatlar fakültesi arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın spor bilimleri ile meslek yüksekokulları arasında ve eğitim fakültesi ile güzel sanatlar arasında fark olmadığı görülmektedir. Uygunluk alt boyutu değerleri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık elde edilmiştir ($F(3, 262) = 40.63; p < 0.05$). İkinci seviye testleri incelendiğinde spor bilimleri fakültesi ile eğitim ve güzel sanatlar fakültesi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Aynı şekilde meslek yüksekokulu ile eğitim ve güzel sanatlar fakültesi arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın spor bilimleri ile meslek yüksekokulları arasında ve eğitim fakültesi

Tablo 1: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

Alt Boyut	Cinsiyet	n	Ort.	SS	t	p
Dikkat	Kadın	219	41.45	4.833	-.881	.379
	Erkek	288	41.83	4.819		
Uygunluk	Kadın	219	33.09	3.868	-1.183	.237
	Erkek	288	33.51	3.996		
Güven	Kadın	219	38.23	3.563	-.561	.575
	Erkek	288	38.41	3.725		
Memnuniyet	Kadın	219	25.52	2.860	-.166	.868
	Erkek	288	25.56	2.651		
ÖMMÖ	Kadın	219	138.3	13.59	-.831	.407
	Erkek	288	139.3	13.86		

Tablo 2: Yaş Değişkenine Göre Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Yaş	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Dikkat	18-20	181	40.90	5.388	9.446	.000*	a-c b-c
	21-24	214	41.58	4.749			
	25-28	112	43.06	3.577			
Uygunluk	18-20	181	32.49	4.260	11.80	.000*	a-c b-c
	21-24	214	33.41	3.934			
	25-28	112	34.54	3.010			
Güven	18-20	181	38.04	3.621	1.129	.325	
	21-24	214	38.42	3.937			
	25-28	112	38.63	3.096			
Memnuniyet	18-20	181	25.21	2.955	3.074	.048*	a-c
	21-24	214	25.60	2.740			
	25-28	112	25.98	2.297			
ÖMMÖ	18-20	181	136.6	14.66	7.149	.001*	a-c
	21-24	214	139.0	14.06			
	25-28	112	142.2	10.66			

* $p < 0.05$, a=18-20 yaş, b=21-24 yaş, c=25-28 yaş.

Tablo 3: Fakülte Değişkenine Göre Öğretim Materyali Motivasyon Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

Boyutlar	Fakülte	n	Ort.	SS	F	p	Fark
Dikkat	Spor Bilimleri	153	39.56	6.074	24.64	.000*	a-b
	Eğitim	122	43.18	2.034			a-c
	Güzel Sanatlar	123	43.63	3.063			b-d
	Meslek Yüksekokulu	109	40.70	5.259			c-d
Uygunluk	Spor Bilimleri	153	32.10	4.828	40.63	.000*	a-b
	Eğitim	122	34.91	1.789			a-c
	Güzel Sanatlar	123	35.14	2.475			b-d
	Meslek Yüksekokulu	109	31.23	4.046			c-d
Güven	Spor Bilimleri	153	37.41	4.178	9.234	.000*	a-b
	Eğitim	122	38.88	1.846			a-c
	Güzel Sanatlar	123	39.41	2.734			c-d
	Meslek Yüksekokulu	109	37.79	4.749			
Memnuniyet	Spor Bilimleri	153	24.74	2.973	17.24	.000*	a-b
	Eğitim	122	26.41	1.822			a-c
	Güzel Sanatlar	123	26.37	2.050			b-d
	Meslek Yüksekokulu	109	24.77	3.335			c-d
ÖMMÖ	Spor Bilimleri	153	133.8	16.67	26.17	.000*	a-b
	Eğitim	122	143.4	4.614			a-c
	Güzel Sanatlar	123	144.5	8.915			b-d
	Meslek Yüksekokulu	109	134.5	16.28			c-d

* $p < 0.05$, a= Spor Bilimleri, b= Eğitim, c= Güzel Sanatlar, d= Meslek Yüksekokulu.

ile güzel sanatlar arasında fark olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde güven değerleri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($F(3, 260) = 9.234$; $p < 0.05$). İkinci seviye testleri incelendiğinde spor bilimleri ile güzel sanatlar ve eğitim fakültesi arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Güzel sanatlar fakültesi ve meslek yüksekokulu arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Memnuniyet alt boyutu incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu göze çarpmaktadır ($F(3, 268) = 17.34$; $p < .05$). İkinci seviye testleri incelendiğinde spor bilimleri fakültesi ile güzel sanatlar ve eğitim fakültesi arasında farkın olduğu tespit edilmiştir. Yine meslek yüksekokulu ile eğitim ve güzel sanatlar fakültesi arasında fark tespit edilmiştir. Son olarak ÖMMÖ toplam puanları karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı bir farklılık elde edilmiştir ($F(3, 246) = 26.17$; $p < 0.05$). İkinci seviye testleri incelendiğinde spor bilimleri fakültesi ile güzel sanatlar ve eğitim fakültesi arasında farkın olduğu tespit edilmiştir. Meslek yüksekokulu ile eğitim ve güzel sanatlar fakültesi arasında fark tespit edilmiştir. Oluşan farklılığın güzel sanatlar ve eğitim fakültesinin lehine olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmamızda farklı özelliklere sahip fakülte ve meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin, derslerde kullanılan öğretim materyallerinin derslere olan motivasyonlarını nasıl etkilediği çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre öğretim materyallerinin motivasyon düzeyi üzerine etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Güngören ve Yazıcı-

oğlu (2019) tarafından oyun temelli etkinlikler kullanılarak fen öğreniminin motivasyon üzerine etkisinin incelendiği çalışmada cinsiyet değişkenine göre etkinlikler kapsamında kullanılan öğretim materyallerinin motivasyon üzerine etkisinin olmadığı ifade edilmektedir. Aydın (2007) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni ve motivasyon arasında anlamlı bir farklılık olmadığı vurgulanmaktadır. Yaş değişkenine göre öğretim materyallerinin motivasyon düzeyi üzerine etkisine bakıldığında dikkat, uygunluk, memnuniyet alt boyutları ve ÖMMÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık söz konusu iken, yaş değişkenine göre güven alt boyutunda anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Yaşa bağlı olarak alt boyutlar ve ÖMMM toplam puanlarında oluşan farklılığın 25-28 yaş grubunda bulunan öğrencilerin lehine olduğu söylenebilir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte öğrencilerin motivasyonu artmaktadır. Keller (2008) eğitim öğretim sürecinde kullanılan materyal, öğrenenin dikkatini çektiği zaman öğrenenin motivasyonunu artırmaktadır (Keller, 2008). Xu ve Ahn (2011) tarafından Güney Kore'deki üniversitelerde eğitim gören öğrenciler ile yazma eğitimi üzerine yapılan çalışmada öğretim materyallerinin kullanımı yaş değişkenine bağlı olarak incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiş olup, öğretim sürecinde kullanılan materyallerinin yazı yazma becerisini geliştirdiği yine öğrenme- öğretme etkinliğini kolaylaştırdığı belirtilmektedir. Sadık (2008) tarafından Mısır'da bulunan iki ilköğretim kurumunda matematik, sosyal bilimler, fen bilimler ve İngilizce derslerinde kullanılan öğretim materyallerinin yaş değişkenine

göre motivasyonu etkilediği vurgulanmaktadır. Bu çalışmada öğretim materyallerinin derse katılımı, bilişim teknolojilerinin kullanımını ve motivasyonu artırdığı belirtilmektedir. Fakülte değişkenine göre öğretim materyallerinin motivasyon düzeyi üzerine etkisine bakıldığında gruplar arasında önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Fakülte değişkenine bağlı olarak öğretim materyallerinin motivasyon düzeyi üzerine etkisine bakıldığında dikkat, uygunluk, güven, memnuniyet alt boyutları ve ÖMMÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Fakülte değişkenine bağlı olarak alt boyutlar ve ÖMMM toplam puanlarında oluşan farklılığın eğitim ve güzel sanatlar fakültesinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin lehine olduğu söylenebilir. Eğitim ve güzel sanatlar fakültesinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçları spor bilimleri fakültesi ve meslek yüksekokulu öğrencilerine oranla daha iyi tespit edildiği ve oluşan farklılığın bundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Keller ve Kopp (1987) eğitim öğretimi yürüten bireylerin motivasyonu artırmak ve sürdürülebilmek için dışsal pekiştireçleri uygun, beklentilerden yüksek tutmayacak şekilde, gerektiği ölçüde vermeleri gerekmektedir. Öğrenenlerin ihtiyaç ve beklentilerinin iyi bilinmesi buna bağlı olarak pekiştireçlerin hazırlanması öğrenenin motivasyonunu artıracaktır. Yine öğretim tasarımının güvene dayalı tasarlanması, motivasyonun dolayısıyla akademik ders başarısının artmasını sağlayacaktır (Cobb, 2013; Keller, 2008; Main, 1993). Kahraman (2013) tarafından dijital hikayecilik yöntemiyle hazırlanan öğretim materyallerinin öğrenme sürecinin giriş aşamasında kullanılmasının ders motivasyon ve başarı seviyesine etkisinin incelendiği çalışmada görüşme formlarına göre derste dijital hikayelerin kullanımı, öğrenciler için derse daha ilgi çekici ve eğlenceli hâle getirdiği, derse olan ilgiyi ve başarıyı artırdığı, kalıcı bir öğrenme sağladığı, öğrencilerin ders motivasyon ve katılımlarını artırarak dersin işleniş üzerinde olumlu bir etki yarattığı belirtilmektedir. Kutu ve Sözbilir'in (2011) tarafından yaşam temelli ARCS öğretim modeliyle yapılmış olduğu çalışmada kullanılan öğretim yönteminin öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenmenin kalıcılığını artırdığı ifade edilmektedir. Mobil öğrenmenin öğrencilerin motivasyonu, akademik başarı ve tutumların üzerine etkisinin incelendiği bir diğer çalışmada mobil öğrenmenin motivasyonu artırdığı yine öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkilediği vurgulanmaktadır (Gür ve Bulut, 2021). Mobil destekli harmanlanmış öğrenme ortamı istenilen düzeyde ve zamanda erişilebilir ve teorik derslerde kullanılabilir motive edici bir ortam olarak görülmektedir (Meriçelli ve Uluyol, 2016). Erdoğan'ın (2020) yapmış olduğu çalışmada, uygulanabilir motivasyon planlarının kullanıldığı ve kullanılmadığı grupların motivasyon puanları ön test ve son testleri karşılaştırıldığında deney grubu lehine olumlu bir gelişim söz konusu olduğu ve uyarlanabilir motivasyon planlarının bireylerin motivasyon düzeyini artırdığı ifade edilmektedir. Brusilovsky, Sosnovsky ve Yudelson (2009) tarafından yapılmış olan çalışmada uyarlanabilir hiper ortamları kullanmanın öğrencilerin motivasyonlarını artırdığı ifade edilmiştir. Öğrenme ortamına uyarlanabilir bilgisayar destekli öğretim modelinin uygulandığı ortamlarda öğrenmenin etkin olduğuna ilişkin bulgulara rastlamak mümkündür (Aslan, 2010; Brusilovsky ve Eklund, 1998; Somyürek, 1998; Song ve Keller, 2001). Sosyal ve

fen bilimleri alanlarında öğretim materyali olarak kavram haritalarının derslerde kullanımı eğitim durumunu daha anlaşılır ve somut hâle getirdiği, öğrenme sürecinde öğrencinin analiz, sentez ve farklı düşünebilme yeteneğine katkı sağladığı belirtilmektedir (Turan ve Boyraz, 2004). Öğretmenlerin, öğretim materyalinin öğrenme sürecindeki işlevleri hakkındaki görüşlerinin incelendiği çalışmada öğretim materyali olarak kullanılan yazılı doküman, ders kitapları ve yazı tahtasının öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekerek güdülediği bununla beraber öğrenilen bilgileri somutlaştırdığı vurgulanmaktadır (Şahin, 2015). İlgili literatür incelendiğinde çalışmamızda elde edilen bulgular ile paralel bulgular elde edildiği görülmektedir. Sonuç olarak, eğitim öğretim süreçlerinde kullanılan materyaller çeşitli değişkenlere göre motivasyonu etkilemektedir. Motivasyonu etkileyen unsurların belirlenerek tasarlanan öğretim modellerine entegre edilmesi daha sağlıklı bir öğretimin yapılmasına katkı sağlayacaktır. Üniversitelerde sunuş stratejisinin daha çok tercih edildiği, bunun da öğrenmeyi sınırlandırdığı bilinmektedir. Materyal kullanımının birçok duyu organına hitap etmesinden dolayı yaparak öğrenme ve benzeri yöntemler kullanılarak derslerin yürütülmesi öğrenmeyi ve öğrenmeye motivasyonu olumlu yönde etkileyecektir. Yine öğretim elamanlarının ders yüklerinin hafifletilmesi önem arz etmektedir. Ders yükünün hafifletilmesi öğretim elemanlarına derse hazırlık noktasında imkân sağlayacaktır. Çeşitli materyallerin kullanımı öğrencilerin derse olan motivasyonunu olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Öğretimde somuttan soyuta ilkesinde materyaller önemli rol oynamaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda Piaget'in bilişsel gelişim kuramında yer vermiş olduğu soyut işlemler dönemine birçok insanın geçemediğine dair öne sürümler vardır. Bu düşünceyle, bireylerin öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak materyallerin geliştirilmesi ve bu materyalleri yaparak, yaşayarak öğrenme güdümünde kullanılması bireylerin derslere olan motivasyonunu arttıracaktır.

KAYNAKLAR

- Acar, S. (2009). *Web destekli performans tabanlı öğrenmede motivasyon stratejilerinin öğrencilerin akademik başarılarına, kalıcılıklarına ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aslan, B. G. (2010). *E-Öğrenme için öğrenci modellemesine yönelik bir orta katman yapının gerçekleştirilmesi*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Aydın, B. (2007). *Fen bilgisi dersinde içsel ve dışsal motivasyonun önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, E. (2008). *Fizik eğitiminde hazırlanan bir sanal laboratuvar uygulamasının öğrenci başarısına etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Fizik Anabilim Dalı. Konya.
- Brophy, J. (1998). *Motivating students to learn*. Modison, WI: McGrawHill.
- Brusilovsky, P. ve Eklund, J. (1998) A study of user model based link annotation in educational hypermedia. *Journal of Universal Computer Science*. 4(4), 429-448.
- Brusilovsky, P., Sosnovsky, S. ve Yudelson, M. (2009). Addictive links: the motivational value of adaptive link annotation. *New Review of Hypermedia and Multimedia*, 15(1), 97-118.

- Cobb, C. (2013). *The use of an animated pedagogical agent as a mnemonic device to promote learning and motivation in online education*. Walden University, Texas.
- Çelik, V. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara, Nobel Yayınevi.
- Çepni, S., Ayas, A., Johnson, D. ve Turgut, M. F. (1997). *Fizik Öğretimi*. Ankara: YÖK.
- Çepni, S., Ayvaci, H. Ş. ve Bacanak, A. (2004). *Fen Eğitimine Yeni Bir Bakış*, Fen Teknoloji- Toplum. Trabzon, Top-Kar Matbaacılık.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya eğitiminde malzemeler ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 373-384.
- Demirel, Ö. (2004). *Öğrenmede Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dinçer, S. ve Doğanay, A. (2016). Öğretim materyali 'ne ilişkin motivasyon ölçeği (ömmö) türkçe uyarlama çalışması. *İlköğretim Online*, 15(4), 0-0. DOI: 10.17051/ilo.2016.19056.
- Erdoğdu, F. (2020). Uyarlanabilir motivasyon stratejileri kullanmanın öğrenci motivasyonu ve başarısına etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 10 (2) , 549-576 . DOI: 10.17943/etku.717512.
- Ersoy, E. ve Başer, N. (2010). Probleme dayalı öğrenme sürecinin öğrenci motivasyonuna etkisi. *International Periodical For the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4), 336-358.
- Ersoy, H. , Duman, E. ve Öncü, S. (2016). Artırılmış gerçeklik ile motivasyon ve başarı: deneysel bir çalışma. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 5(1), 39-44 .
- Gabrielle, D. M. (2003). *The effects of technology-mediated instructional strategies on motivation, performance and self-directed learning*. Yayımlanmamış doktora tezi, Florida State University, Florida.
- Gür, D. ve Bulut-Özek, M. (2021). Mobil öğrenmenin öğrencilerin akademik başarısı, motivasyonu ve tutumları üzerine etkisi: bir meta analiz çalışması, *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 1-15.
- Huang, D. W., Diefes-Dux, H., Imbrie, P. K., Daku, B. ve Kallimani, J. G. (2004). *Learning motivation evaluation for a computer-based instructional tutorial using ARCS Model of Motivational Design*. In *Frontiers in Education*, 2004. FIE 2004. 34th. IEEE.
- Huett, J. B. (2006). *The effects of ARCS-based confidence strategies on learner confidence and performance in distance education*. Yayımlanmamış doktora tezi, University of North Texas, Texas.
- Jondeau, E. ve Rockinger, M. (2003). Conditional volatility, skewness, and kurtosis: existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic dynamics and Control*, 27(10), 1699-1737.
- Kahraman, Ö. (2013). *Dijital hikâyecilik metoduyla hazırlanan öğretim materyallerinin öğrenme döngüsü giriş aşamasında kullanılmasının fizik dersi başarısı ve motivasyonu düzeyine etkisi*. Doktora tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karamustafaoğlu, O. (2004). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğretim materyallerini kullanma düzeyleri: Amasya ili örneği. *AÜ. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 90-101.
- Keenan, K. (1996). *Motivasyon*. Çev: Ergin KOPARAN. İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Keller, J. M. (2006). *Development of two measures of learner motivation: CIS and IMMS*. [Online]: Retrieved on March 20, 2014.
- Keller, J. M. (2008). First principles of motivation to learn and e3-learning. *Distance Education*, 29(2), 175-185.
- Keller, J. M. ve Kopp, T. (1987). An application of the ARCS Model of Motivational Design. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional design theories in action: Lessons illustrating selected theories and models* (pp. 289-320). Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
- Keller, J. M. (2010). *Motivational design for learning and performance: The ARCS Model approach*. New York, NY: Springer.
- Kolodner, J. L. (2002). Learning by design™: Iterations of design challenges for better learning of science skills. *Cognitive Studies: Bulletin of the Japanese Cognitive Science Society*, 9(3), 338-350.
- Kutu, H. ve Sözbilir, M. (2011). Yaşam temelli ARCS öğretim modeliyle 9. sınıf kimya dersi "Hayatımızda Kimya" ünitesinin öğretimi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 29-62.
- Main, R. G. (1993). Integrating motivation into the instructional design process. *Educational Technology*, 33(12), 37-41.
- McMillan, J. ve Schumacher, S. (2005). *Research in education: evidence-based inquiry* (6th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Meriçelli, M., ve Uluyol, Ç. (2016). Web ve mobil destekli harmanlanmış öğrenme ortamlarının öğrencilerin motivasyon ve akademik başarılarına etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 11(9).
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Sadık, A. (2008). Digital storytelling: a meaningful technology-integrated approach for engaged student learning. *Educational Technology Research and Development*, 56(4), 487-506.
- Somyürek, S. (2008). *Uyarlanabilir eğitsel web ortamlarının öğrencilerin başarısına ve gezinmesine etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, M. (2015). Öğretim materyallerinin öğrenme-öğretme sürecindeki işlevine ilişkin öğretmen görüşlerinin analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 995-1012.
- Tukey, J. W. (1949). Comparing individual means in the analyses of variance. *Biometrics*, 5, 99- 114.
- Turan, M. ve Boyraz, Z. (2004). Öğretim materyali olarak kavram haritaları. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 123-128.
- Ünsal, H. (2012). Harmanlanmış öğrenmenin başarı ve motivasyona etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-27.
- Watters, J. J. ve Ginns, I. S. (2000). Developing motivation to teach elementary science: Effect of collaborative and authentic learning practices in preservice education. *Journal of Science Teacher Education*, 11(4), 301-321.
- Xu, Y. ve Ahn, J. (2010). *Effects of writing for digital storytelling on writing self-efficacy and flow in virtual worlds*. In D. Gibson & B. Dodge (Eds.), *Proceedings of SITE 2010--Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 2118-2125). San Diego, CA, USA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Yazıcıoğlu, S. ve Çavuş-Güngören, S. (2019). Oyun temelli etkinliklerin ortaokul öğrencilerinin fen öğrenmesine olan etkisini başarı, Motivasyon, tutum ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 13(1), 389-413. DOI: 10.17522/balikesirnef.584673.
- Yılmaz, H. ve Çavaş, P. H. (2007). Reliability and validity study of the Students' Motivation toward Science Learning (SMTSL) Questionnaire. *Elementary education online*, 6(3).